

פרשת במדבר

כתב: יוסי בר-נוי-בוכריץ

(במדבר, פרק א' - פרק ד', כ')

אנטיתזה (ניגוד) לעולם שמחוץ למדבר.

"וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד, באחד לחדש השני [...] לצאתם מארץ מצרים..."

בשבת הקרובה אנו מתחילים לקרוא בחומש הרביעי שבין חמשת חומשי תורה - ספר **במדבר**. חומש **במדבר** מתחלק לשניים. חמש הפרשיות הראשונות מתארות את הקשיים, המאבקים והתלונות של בני ישראל במהלך המסע במדבר סיני. חמש הפרשיות האחרונות מתארות כבר את הדרך לארץ כנען, את התקופה שלפני כיבוש ארץ ישראל, ואת ראשית ההתנחלות בארץ ישראל. הספר מתאר את מסלול המעבר מעם של עבדים חסרי זהות אל עם מגובש ומאורגן, הנושא פניו אל עתיד חדש.

"ארבעים שנה אקוט בדור..." (תהלים צ"ה)

נשאלת השאלה: מדוע נדדו בני ישראל ארבעים שנה במדבר? מדוע לא הגיעו לארץ המובטחת תוך חודשים מספר, או שנה-שנתיים? תשובות רבות לשאלה זו. נביא הספר הגיוני להחלטת ה' להוביל את בני ישראל במדבר פרק זמן ארוך כל-כך.

העם יצא ממצרים. למצרים של אותה תקופה היתה תרבות אלילית מפותחת מאוד. השפעת תרבות זו על עם ישראל היתה גדולה. ממצרים, העם אמור להיכנס לכנען (ארץ ישראל). גם בה פרוחה תרבות אלילית מלאה חטא, והיא - בדומה למצרים - היתה מסופנת לעם ישראל, החייב להשתחרר מהמנטליות של עבדים ולהתחיל לבנות וליצור זהות חדשה וחיים רוחניים עצמאיים.

המדבר היה אזור גייטלי סטרילי (נקי) בין שתי הארצות (מצרים וכנען). היו אלה ארבעים שנות ניתוק מכל מגע עם תרבויות אחרות. לא בית, לא אנשים זרים, לא משטר חברתי כפייתי, ולא אורחות חיים שאחרים פיתחו.

המדבר שימש לאבותינו "מעבדה" (לבוטוריה) חינוכית מופלאה. רק השהות הממושכת במדבר אפשרה לעם לגבש את הזהות, האמונה ואופי המשטר שברצונו לבנות בארץ ישראל. חיים שיהיו

— משה אביגדור —

הרב משה אביגדור עמיאל (1883-1946)

"מי זאת עלה מן המדבר?" (שיר השירים ח, ה')
במגילת שיר השירים נשאלת שאלה זו. ועונה המדרש: "עילויה (ההתעלות) מן המדבר, תורה מן המדבר, סנהדרין מן המדבר, נבואה מן המדבר. כן, דווקא **משם**. כי בו - במדבר השומם, הקשה והמסוכן היו תנאי ההתפתחות הטובים ביותר. זהו בעצם הסיפור של חומש **במדבר**.

"וידבר ה' אל משה במדבר סיני" (א, ד')

הרב **משה אביגדור עמיאל** (ראו "מושג השבוע") היה אומר: כשישראל הלכו במדבר, הם הרבו להתלונן על ה' ועל משה.

התלונות הללו היו לאחר מתן תורה. לומדים מכאן, כי אף-על-פי שכבר היתה תורה לבני ישראל, הרי בכל זאת התפרעו והידרדרו מפני שלא עסקו בבניין, ביצירה, בפרנסה וביישובו של עולם, אלא חיו בתוך השקמה והחידלון של המדבר.

וזה מה שאומרים חז"ל: "רבו גמליאל [...] אומר: יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ (עבודה, יצירה), שיגיעת שניהם משפחת עון" (פרקי אבות, פרק שני, משנה ב'). רק כאשר יש שילוב בין לימוד תורה ובין עבודה (דרך ארץ) וחיים יצירתיים (פרודוקטיביים) - העם שומר על רמתו המוסרית ואורח חיים תקין.

דבר חיד"א

החכם הידוע רבי **חיים יוסף דוד אזור** (החיד"א - ירושלים 1724-1806) מציין ש"**במדבר סיני**" שווה בגימטריה למלה "**בשלום**" (378). וכבר העירו חז"ל, שכאשר באו למדבר סיני, היו בני כל השבטים מאוחדים ומלוכדים, כמו שכתוב (בלשון חיד"א): "**ויחן** שם ישראל" (שמות י"ט, ב'), ולא: ויחנו שם ישראל. כאיש אחד בלב אחד. ובזכות זה זכו אבותינו למעמד קבלת התורה על הר סיני. ומוסיף החיד"א: כיוון שברוב השנים קוראים את פרשת **במדבר** בשבת שלפני חג השבועות - מן הראוי להרבות בעשיית **שלום**, כדרך שאנו נוהגים לפני הימים הנוראים.

המשך מעמוד 10

חיים נחמן ביאליק - לא רק משורר לאומי

שדי בנגיעה קלה במסך המחשב, או בשליפה של מגרה - וכל המידע המרתק והחדשני זורם.

● לסיום הביקור בבית ביאליק שאלנו את אבנרי: איך הגעת לעיסוק האינטנסיבי הזה בביאליק?

"כעתודאי זכיתי ללמוד אצל פרופ' ברוך קורצווייל המנוח. אמנם לא נתמזל לי לשמוע מפיו הרצאות על ביאליק, אך למדתי ממנו את יסודות הביקורת הספרותית, וספגתי ממנו את מידת הדקדקנות. במהלך שירותי הצבאי הדרכתי פלימודים האקדמיים של בית הספר לפיקוד ומטה, שימשתי כחוקר במסגרת מחלקת תורת הלחימה, וכן עסקתי בעריכה בבית ההוצאה 'מערכות'.

כשהשתחררתי מצה"ל בשנת 1990, החלטתי לא לעבוד עוד בשכר ולחלק את זמני לשלושה: לתורה, לעבודה התנדבותית ולגמילות חסדים. בשנים אלה התחלתי לפרסם בבימות ספרותיות ומדעיות את מאמריי על דילמות היסוד של העריכה, כפי שהן משתקפות בעבודתו של ביאליק כעורך. לצורך מחקריי נהגתי לבקר בארכיון בית ביאליק.

והנה באביב 2000 פנה אלי יונתן דובוסרסקי ו"ל, מנהל בית ביאליק דאז, בבקשה שאחליף אותו בתפקידו. השבתי בשלילה (אמרתי: לא). שלושה חודשים לפני פרישתו שב ופנה אלי דובוסרסקי, והפעם שאל, האם אני ממשיך לטפל בחולים סופניים (טרמינליים). השבתי לו בחיוב (כן), ואז הוא אמר שיש לו חולה סופני שלא אוכל לסרב לו (לא אוכל להגיד: לא). כששאלתי מיהו, השיב שזה ארכיון בית ביאליק. לאחר התלבטות הסכמתי לבוא לשנתיים-שלוש, במטרה לתקן את המצב כמירת יכולתי, ולאחר מכן לשוב אל שגרת חיי השלווים. מאז בואי אמנם השתפרו דברים, אך לא במידה כזאת המאפשרת לי לנטוש את המערכה; כך שלפי שעה אני ממשיך להיות 'תקוע' כאן..."

זמני הדלקת הנרות

ערב שבת	מוצ"ש	ערב שבת	מוצ"ש	ערב שבת	מוצ"ש	ערב שבת	מוצ"ש
ירושלים	19.01	20.19	תל-אביב	19.16	20.21	חיפה	19.09
			באר-שבע	19.17			20.20